

Κριτική στις Θέσεις της Αριστερής Ανασύνθεσης

Η πρώτη μας παρατήρηση, σε σχέση με τις Θέσεις του Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου της Αριστερής Ανασύνθεσης για την Γ' πανελλαδική της συνδιάσκεψη είναι ότι η ΑΡ.ΑΝ. έχει καταφέρει να κατοχυρώσει μια εντελώς ιδιαίτερη, στρυφνή, εσωροργανωτική "γλώσσα" που καθιστά εξαιρετικά βασανιστική την ανάγνωση και την κατανόηση των κειμένων της. Το βασικό πρόβλημα για μας ήταν ότι δεν ήμασταν εξοικειωμένοι με μια σειρά από όρους, εκφράσεις και έννοιες και ήμασταν αναγκασμένοι να τους αντιστοιχίσουμε με μαρξιστικούς όρους για να μπορέσουμε να κατανοήσουμε το κείμενο, πράγμα που σημαίνει ότι ενδεχομένως να έχουμε κάνει και λάθη στην "μετάφραση".

Ενδεικτικά σταχυολογούμε: "τάσεις αυτοαναφορικότητας", "εργατική αντι-ηγεμονία", "συλλογικές αναπαραστάσεις και αναγνωρίσεις ανταγωνιστικές προς τον καπιταλισμό", "Οι ΗΠΑ δείχνουν να έχουν επίγνωση της διατήρησης της σημασίας του ενδοϊμπεριαλιστικού ανταγωνισμού";), "ο πολιτικός και ιδεολογικός σχηματισμός εντός της σύγχρονης πολυλειτουργικής εργατικής δύναμης αποτελεί ιδιαίτερη πρόκληση";(!), "αναπαραγωγή αντικαπιταλιστικών μορφών" κλπ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι, από τη μέχρι τώρα εμπειρία μας, γνωρίζουμε ότι η υπερβολική χρήση νεωτεριστικών όρων και εννοιών που δεν συμπίπτουν με την κλασική μαρξιστική ορολογία, συνήθως οδηγεί σε πολλαπλές αναγνώσεις.

Φραστικά ατοπήματα ή ιδεαλιστικές ακροβασίες;

Σε σχέση με την ουσία του κειμένου, πρέπει να τονίσουμε τις γενικά σωστές θέσεις και εκτιμήσεις του κειμένου γύρω από ζητήματα όπως η λεγόμενη "παγκοσμιοποίηση", η εσωτερική πολιτική κατάσταση και άλλα μικρότερης σημασίας.

Ωστόσο, υπήρξαν σημεία που μας προξένησαν απορίες, καθώς και θέσεις με τις οποίες διαφωνούμε και στις οποίες δεν μπορούμε - λόγω περιορισμένου χώρου - να αναφερθούμε εκτενώς. Θα περιοριστούμε σ' αυτά που θεωρούμε σημαντικότερα. Το πρώτο σημαντικό, κατά τη γνώμη μας, πρόβλημα είναι ότι το κείμενο δεν στέκεται με σαφή τρόπο στο έδαφος της υλιστικής αντίληψης της ιστορίας. Σε σημεία του κειμένου που αφορούν εκτιμήσεις γύρω από τα χαρακτήρα του καπιταλισμού διακρίνεται μια "ατολμία" που παραπέμπει σε μια αντίληψη της ιστορίας ότι τα πάντα είναι πιθανά.

Σαν παράδειγμα σημειώνουμε τα εξής:

Στο σημείο 2 διαβάζουμε: "Η ύφεση στην αρχή της δεκαετίας του 2000 και το γεγονός ότι αυτή δεν ακολουθήθηκε από τάσεις ανάκαμψης ανάλογες με αυτές της δεκαετίας του 1990 καταδεικνύουν ότι, παρά τις σημαντικότερες τομές και τροποποιήσεις του συσχετισμού δύναμης και τη μετάβαση σε μια νέα φάση, εξακολουθούν να σοβούν αρκετές από τις δομικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής και να μην έχουν ξεπεραστεί πλήρως οι τάσεις υπερσυσσώρευσης". Ρωτάμε σε σχέση με αυτά: 1ον Ποιες ακριβώς από τις "δομικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής" "εξακολουθούν να σοβούν"; και κυρίως 2ον Ποιες ακριβώς από αυτές τις "δομικές αντιφάσεις" δεν "σοβούν" πλέον; 3ον Θα ήταν ποτέ δυνατόν να πάψουν να "σοβούν" οι "δομικές αντιφάσεις του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής" ή να ξεπεραστούν πλήρως οι τάσεις υπερσυσσώρευσης;

Παρακάτω, γράφεται: "...αυτή η ύφεση έδειξε ότι και η νέα φάση της καπιταλιστικής συσσώρευσης ούτε απαλλαγμένη από αντιφάσεις είναι ούτε αποτελεί υπέρβαση της

διαρκούς αντικειμενικής τάσης (ως δυνατότητας και όχι ως βεβαιότητας) του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής για κρισιακά φαινόμενα". Η έκφραση "(ως δυνατότητας και όχι βεβαιότητας)" που αναφέρεται; Στην τάση για κρισιακά φαινόμενα ή στην εκδήλωσή τους; Δηλαδή, η (αντικειμενική μάλιστα) τάση για κρισιακά φαινόμενα είναι δυνατή αλλά όχι βέβαιη (αντίφαση εν τοις όροις) ή το ξέσπασμα των κρισιακών φαινομένων είναι δυνατό αλλά όχι βέβαιο; Και στις δύο περιπτώσεις υπάρχει λάθος, καθώς το ξέσπασμα κρισιακών φαινομένων είναι απολύτως βέβαιο, αφού υπάρχει διαρκής αντικειμενική τάση για κρισιακά φαινόμενα, ανεξάρτητα από το ότι ο καπιταλισμός δεν βρίσκεται διαρκώς σε κρίση.

Γνώμη μας είναι, ότι οι ανθρώπινες κοινωνίες αποτελούν ένα συγκεκριμένο επίπεδο οργάνωσης της ύλης κι επομένως η κίνησή τους διέπεται, όπως και αυτή των υπόλοιπων επιπέδων, από νόμους. Συνεπώς, η εξέλιξη της ανθρώπινης κοινωνίας δεν μπορεί να ακολουθήσει οποιονδήποτε δρόμο μπορούμε να φανταστούμε, αλλά δεσμεύεται από τις υλικές συνθήκες σε ένα συγκεκριμένο και "στενό" πλαίσιο δυνατοτήτων. Μια αντίληψη που θεωρεί πιθανά σχεδόν τα πάντα, ακόμα και το ενδεχόμενο να ξεπεραστούν οι δομικές κρισιακές τάσεις του καπιταλισμού, δηλαδή θεωρεί πιθανή μια αιώνια κυριαρχία του καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, παίρνει σαφείς αποστάσεις από τον ιστορικό υλισμό και πατάει σε ιδεαλιστικό έδαφος.

Τακτική και στρατηγική, η δυνατότητα μιας "άλλης Αριστεράς"

Σε σχέση με τα ζητήματα της "αντικαπιταλιστικής στρατηγικής" όπως γράφει το κείμενο, ή της οργάνωσης και της δράσης των επαναστατών όπως το καταλαβαίνουμε εμείς, σημειώνουμε τα εξής βασικά σημεία:

Οι Θέσεις της ΑΡ.ΑΝ. απαντάνε στην συζήτηση για τον λεγόμενο "πόλο της ριζοσπαστικής αριστεράς" προτείνοντας "τη διαμόρφωση μιας δημοκρατικής μετωπικής ενότητας, με πανελλαδική δικτύωση, αυτοτελείς διαδικασίες, στοιχεία ενός αριστερού αντικαπιταλιστικού προγράμματος πάλης και πάνω απ' όλα, μάχιμη παρέμβαση στα μέτωπα της περιόδου". Ερώτημα που προκύπτει από αυτήν την τοποθέτηση είναι το ποιοι ακριβώς θα συμμετέχουν σε αυτήν την "δημοκρατική μετωπική ενότητα";

Θα είναι οι οργανώσεις της επαναστατικής Αριστεράς οπότε θα έχουμε ένα μέτωπο συνειδητών δυνάμεων; Ή θα είναι τα "σχήματα κοινωνικοπολιτικών χώρων" οπότε θα έχουμε να κάνουμε με μια μετωπική συσπείρωση περιορισμένων δυνατοτήτων στην οποία θα συμπεριλαμβάνονται αυθόρμητες και συνειδητές δυνάμεις; Και φυσικά, εκκρεμεί μια απάντηση στο - μικρότερης σημασίας - ζήτημα για τον συγκεκριμένο τρόπο που θα οργανωθεί "δημοκρατικά" αυτή η μετωπική ενότητα. Ωστόσο, το κύριο ερώτημα για κάθε πρόταση που αφορά τον "πόλο", είναι τι πολιτικά καθήκοντα θέτει αυτή η πρόταση για τον "πόλο", δηλαδή για ποιον σκοπό τον χρειαζόμαστε. Η ΑΡ.ΑΝ. δίνει σαφή απάντηση σε αυτό, καθώς όπως αναφέρουν οι Θέσεις: "βασική πολιτική μας κατεύθυνση είναι η προσπάθεια να τεθούν οι όροι για μια ριζοσπαστική αριστερά ικανή να παρέμβει και να χρωματίσει κρίσιμες κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις, να αποκτήσει κρίσιμες κοινωνικές γειώσεις και, σε αυτή τη βάση, να κατοχυρωθεί ως διακριτός πολιτικός πόλος." Αυτή η χαμηλών προσδοκιών στόχευση για "χρωματισμό των συγκρούσεων", αφ' ενός απαντάει έμμεσα στο προηγούμενο ερώτημα καθώς αρκεί μια ενότητα "σχημάτων" για κάτι τέτοιο και αφ' ετέρου εξοβελίζει οποιαδήποτε συζήτηση για επανάσταση, σοσιαλισμό, επαναστατική πρωτοπορία.

Λογικό επόμενο είναι, για το θέμα του κόμματος, να υπάρχει απλά μια σύντομη αναφορά: "Ενάντια σε μια φανταστική εικόνα του κόμματος ως στρατού, ή την αντίληψη

του ως συνεχούς εναλλαγής πρακτικών καθηκόντων και κινηματικών εκφράσεων, θα πρέπει ακριβώς να το δούμε ξανά ως χώρο εργατικής αντι-ηγεμονίας, ως πολιτικό και ιδεολογικό μηχανισμό αντίρροπο προς τη σύγχρονη καπιταλιστική καθημερινότητα, ως πεδίο όπου θα μπορούν ευρύτερα τμήματα των λαϊκών μαζών να δοκιμάζουν από τώρα μορφές συλλογικού μετασχηματισμού της ζωής,..."

Η φράση αυτή κατ' αρχήν παραπέμπει ευθέως στην μενσεβίκικη αντίληψη για το κόμμα (κόμμα αγωνιστών και όχι συνειδητών επαναστατών), γιατί τι άλλο σημαίνει "κόμμα - πεδίο όπου θα μπορούν ευρύτερα τμήματα των λαϊκών μαζών να δοκιμάζουν" κλπ; Επίσης, εμφανίζει επιρροές από αντιλήψεις που προτάσσουν τον "κομμουνισμό στο σήμερα" και από κινηματίστικες απόψεις που προτείνουν "σοσιαλιστικές ή ελευθεριακές νησίδες" στα πλαίσια του καπιταλισμού.

Τέλος, το κείμενο θέτει "όρους" που πρέπει να εκπληρωθούν για να μπορέσει να συγκροτηθεί μαζική επαναστατική Αριστερά. Έτσι διαβάζουμε ότι:

"Δεν μπορεί να υπάρξει επαρκής αναπαραγωγή αντικαπιταλιστικών μορφών", "να υπάρξει μαζική στροφή προς μια αντικαπιταλιστική κατεύθυνση", "να προχωρήσει η διαμόρφωση μιας σύγχρονης λαϊκής συμμαχίας", "χωρίς έστω και μερική τροποποίηση των όρων της τρέχουσας κοινωνικής και πολιτικής "οντολογίας" της εργασίας", "να ανασυγκροτηθούν μορφές και πρακτικές συλλογικής εκπροσώπησης και ανασυγκρότησης της εργατικής τάξης και δυναμικά της εργατικής αντι-ηγεμονίας", "το σπάσιμο της επιβιωτικής νοοτροπίας και ανασφάλειας μεγάλου μέρους των προλεταριακών στρωμάτων". Εδώ τίθεται σαν βασική προϋπόθεση για την μαζικοποίηση του επαναστατικού κινήματος, όχι απλά η ανάταση του εργατικού κινήματος αλλά η επίτευξη νικών που θα τροποποιούν ριζικά τον συσχετισμό δυνάμεως. Πως όμως θα συμβεί αυτό; Πως οι επαναστάτες και η ΑΡ.ΑΝ. θα συμβάλλουν; Σωστά γράφεται (ανεξάρτητα από την ορολογία) ότι: "Δεν μπορεί να γίνει μόνιμη αποστοίχιση των λαϊκών μαζών από το επίσημο πολιτικό σκηνικό, εάν δεν μπορούν βασικές πλευρές ενός αντικαπιταλιστικού προγράμματος πάλης να γίνονται κομμάτι της σύγχρονης λαϊκής αυτοσυνείδησης", όμως: "...αυτή η διαδικασία οφείλει να είναι εσωτερική προς τις ίδιες τις πρακτικές των μαζών, να προεκτείνει τις τάσεις που αναδύονται μέσα από τους ίδιους τους αγώνες, να δοκιμάζεται μέσα σε πραγματικές κινηματικές εμπειρίες."

Τελικά, μέσα από την (κατά τ' άλλα σωστή) περιγραφή της δυσμενούς συγκυρίας, οι Θέσεις της ΑΡ.ΑΝ. καταλήγουν σε υποτίμηση των στρατηγικών καθηκόντων, προτείνουν ρόλο "ακόλουθου" απέναντι στο αυθόρμητο μαζικό κίνημα στο οποίο η "ριζοσπαστική αριστερά" πρέπει να "παρέμβει και να χρωματίσει" ή να "προεκτείνει τις τάσεις που αναδύονται". Γνώμη μας είναι ότι ένα τέτοιο πολιτικό "σχέδιο" έχει δοκιμαστεί ιστορικά και σίγουρα δεν μπορεί να οδηγήσει στην "κατοχύρωση διακριτού πολιτικού πόλου".

Εμείς απ' την πλευρά μας επιλέγουμε μια διαφορετική οπτική. Θεωρούμε ότι ζούμε στην εποχή του καπιταλισμού και πιο συγκεκριμένα στην εποχή του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού, του ιμπεριαλισμού. Αυτό από μόνο του αρκεί για να υποστηριχτεί ότι υπάρχει η αναγκαιότητα και η δυνατότητα της σοσιαλιστικής επανάστασης κι επομένως η αναγκαιότητα και η δυνατότητα συγκρότησης επαναστατικής πρωτοπορίας, δηλαδή επαναστατικού κομμουνιστικού κόμματος ή αν θέλετε μιας "άλλης Αριστεράς". Παραπέρα, βρισκόμαστε στην ιστορική περίοδο που σφραγίστηκε από την κατάρρευση του "υπαρκτού σοσιαλισμού" και βέβαια αυτό δεν είναι κάτι που μπορεί να ανατρέψει το προηγούμενο συμπέρασμα, όπως δεν μπορεί να το ανατρέψει οποιαδήποτε συγκυρία. Αυτό που αλλάζει με βάση την ιστορική περίοδο ή την συγκυρία είναι η γραμμή που αφορά τα τακτικά καθήκοντα, και σίγουρα τα τακτικά καθήκοντα που απορρέουν από την σημερινή συγκυρία

περιλαμβάνουν και την ανάπτυξη αγώνων και την ανασυγκρότηση του συνδικαλιστικού κινήματος και άλλα πολλά, όμως αυτό δεν μπορεί να αλλάξει τις στρατηγικές στοχεύσεις. Μια οπτική που συνδέει το καθήκον της οργάνωσης των επαναστατών με τη στενή συγκυρία, δεν είναι μόνο λανθασμένη, αλλά μπορεί να γίνει και επικίνδυνη.